

Investigation of The History of Material In Social Studies Courses: The History Of Material? What Next?¹

Yücel KABAPINAR²

Marmara University, Atatürk Faculty of Education, Orcid ID: 0000-0001-6039-0096

Ahmet SAĞLAMGÖNCÜ³

Anadolu University, Institute of Education Science, Orcid ID: 0000-0003-4767-1795

ABSTRACT

In 2005 Social Studies Curriculum, it was seen that local, oral and family history, historical and geographical locations and museum trips are included within the framework of learning- out- of- school. This research aims to study on the history of material approach, one of the methods of out-of-school learning. The purpose of the present study is to implement the history of material method as a new research and learning approach, to evaluate the process of the approach by the students and reveal the views of the partners. The present study was planned in the line of qualitative paradigm where action research was the main research design. The research was carried out with a working group consisting of 5th grade students attending to a state school in Seyhan, Adana. 21 students (11 male and 10 female) participated in the study. The data was obtained from "history of material projects" prepared by the students. The interview forms with the students and teachers and a questionnaire about the process with Social Studies teacher of the chosen school and 4 students. In the present study, the students collected information about the history of a chosen material and prepared projects as a group of two or individually. They also supported the information with certain visuals and wrote a bibliography at the end of the project. Additionally, they were required to make interviews with 3 adults above 40 years old about the chosen material and make a report about the results. The results reveal that understanding 'the continuity' is relatively more difficult than understanding 'the change' for the students. The students were expected to make deductions from the first form of the material about past lives, make comparison between past and present and have an idea about the technological features of the materials in the past. They were also able to learn about the living conditions of adults and grow empathy with them.

Keywords: Social Studies, Outdoors Teaching, History Of Material, Action Research

Suggested Citation

Kabapınar, Y. & Sağlamgöncü, A. (2017). Investigation of the history of material in social studies courses: the history of material? What next?, *Erciyes Journal of Education*, 1(1), 1-21. DOI: XXXXXXXXXXXXXXXX

Erciyes University, Faculty of Education, Kayseri/TURKEY

Erciyes Journal of Education (EJE)

DOI: XXXXXXXX

SCREENED BY

Article History

Received : 09.10.2017

Accepted : 25.11.2017

Published : 26.11.2017

1. This study was presented as an oral presentation in VI. International Symposium on Social Studies Education 4-6 May 2017.

2. Prof. Dr., Department of Basic Education, ykabapinar@marmara.edu.tr

3. Ph.D. Student, Social Studies Education, ahmetsaglamgoncu@gmail.com

Sosyal Bilgiler Dersinde Eşya Tarihini Araştırmak: Eşyanın da Tarihi mi Olurmuş!¹

Yücel KABAPINAR²

Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Orcid ID: 0000-0001-6039-0096

Ahmet SAĞLAMGÖNCÜ³

Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Orcid ID: 0000-0003-4767-1795

ÖZET

2005 yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda okul dışı öğrenme kapsamında yerel tarih, sözlü tarih, aile tarihi, tarihsel ve coğrafi mekânlar ile müze gezilerine yer verildiği görülmektedir. Sosyal Bilgiler derslerinde ele alınabilecek okul dışı öğretim yöntemlerinden biri de "Eşya Tarihi"dir. Bu çalışmada okul dışı öğretim yöntemlerinden biri olarak eşya tarihi yaklaşımı ele alınmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler derslerinde yeni bir araştırma ve öğrenme yaklaşımı olarak eşya tarihini sınıfta uygulamak, öğrencilerin gerçekleştirdikleri eşya tarihi proje sürecini değerlendirmek ve sürece ilişkin paydaşların görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırma nitel bir araştırma olup araştırma deseni eylem araştırmasıdır. Araştırmanın çalışma grubunu 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Adana ilinin Seyhan ilçesinde yer alan bir devlet okulunun 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmaya 11'i erkek, 10'u kız olmak üzere toplam 21 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın veri toplama araçlarını öğrenciler tarafından hazırlanan eşya tarihi proje ödevleri, öğretmen ve öğrencilerle yapılan görüşme formları ile okulun Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve çalışmaya katılan 4 öğrenci ile sürece ilişkin yapılan bir anket çalışması oluşturmaktadır. Öğrenciler bireysel ya da iki kişilik grup olarak hazırladıkları eşya tarihi projesi kapsamında seçtikleri bir eşyanın tarihine ilişkin bilgi toplamış, bu bilgileri eşyaya ait görsellerle desteklemiş, yararlandıkları kaynakları projelerinin kaynakça kısmında belirtmişler, 40 yaş üstü 3 kişiyle projelerinde kullandıkları eşyaya ilişkin görüşme yapmışlar ve araştırma sonuçlarını rapor halinde sunmuşlardır. Araştırma sonuçları öğrencilerde sürekliliği kavramanın değişimi kavramaktan görece daha zor olduğunu göstermektedir. Öğrenciler eşya tarihi projesinde eşyaların ilk hallerinden yola çıkarak geçmiş dönemdeki yaşamlara dair çıkarımda bulunmuşlar; geçmiş dönemle günümüz dönemi arasında kıyaslama yapabilmişler; eşyaların/araç ve gereçlerin geçmiş dönemlerdeki teknolojik özellikleri hakkında fikir sahibi olmuşlar; bu eşyaları kullanan büyükleriyle yaptıkları mülakatlarda büyüklerinin yaşadıkları zorlukları öğrenmişler ve empati kurabilmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Okul Dışı Öğrenme, Eşya Tarihi, Eylem Araştırması

Önerilen Atıf

Kabapınar, Y. & Sağlamgöncü, A. (2017). Sosyal bilgiler dersinde eşya tarihini araştırmak: eşyanın da tarihi mi olurmuş!, *Erciyes Journal of Education*, 1(1), 1-21. DOI: XXXXXXXXXX

1. Bu çalışma 4-6 Mayıs 2017 tarihleri arasında Anadolu Üniversitesi'nde düzenlenen "VI. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu"nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.
2. Prof. Dr., Temel Eğitim Bölümü, ykabapinar@marmara.edu.tr
3. Doktora Öğrencisi, Sosyal Bilgiler Eğitimi, ahmetsaglamgoncu@gmail.com

Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kayseri/TÜRKİYE
Erciyes Journal of Education (EJE)
DOI: XXXXXXXXX

SCREENED BY

Makale Geçmiş

Gönderim : 09.10.2017

Kabul : 25.11.2017

Yayınlanma : 26.11.2017

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The history of everyday life materials is relatively ambiguous and interesting. Unlike conventional history, the history of material includes mostly used materials during time, reveals the materials' change and development and provides hints for us about the living conditions in the past. Thereby, the present study targets to develop students' perspective skills on the concepts of change and continuity. The materials that the things are made of, their shapes and functions might provide hints for students in making deductions about living conditions of the time studied. As a result, the history of material approach includes research on the historical development of everyday life materials through primary and secondary resources. Another resource in the history of material research is the ones who used those materials. In this context, the history of material approach includes oral history.

Purpose

The present study aims to implement the history of material as a new research and learning approach in Social Studies courses, to evaluate the process of the projects carried out by the students and, finally to reveal the viewpoints of the partners.

Method

The present study was planned in the line of qualitative paradigm where action research was the main research design. The research was carried out with a working group consisting of 5th grade students attending to a state school in 2015-2016 academic year in Seyhan, Adana. The school is said to have middle or low socio-economic level. 21 students (11 male, 10 female) participated in the study.

As data collection tools, students' projects and interviews with the students and teachers were used in the study. The projects of the students were analyzed through assessment scales(rubrics). Additionally, a questionnaire about the process was conducted with the Social Studies teacher of the class and 4 students. All questions in the questionnaire were open-ended questions. The data coded under certain theme and category was digitized. The results were listed.

The data was also analyzed by another researcher. As to the analysis of the second researcher, 'Reliability= Consensus/Consensus+ Dissensus' formula was used. As a result, consistency level was determined based on the obtained categories. The reliability level of the history of material projects are calculated as %95. Since the rates are over %70, the analysis consistency level between two researchers is regarded to be high (Miles and Huberman, 1994, p.64, cited by Tavşancıl and Aslan, 2001, p.80-81).

Implementation Process of the History of Material

The students were informed about the usage of library, writing s bibliography and making citations for 2 lesson hours before the history of material learning process. The students are required to investigate a certain encyclopedia and are informed about periodicals for children through projection. Then, the researchers started the teaching process. The students respectively carried out activities about the history of washing machine, broom (as documentary), telephone, remote control (as documentary) and bicycle. The activities aimed to raise change

and continuity perspective in students. During the teaching process, the students are informed about the history of material projects subsequent to the activities. Thereby, the researchers prepared an instruction about the steps of the project. Additionally, a sample project was presented to the students. The students carried out their projects as individually or a group of two. The students were told that they were required to complete their projects within four weeks. The students also investigated the history of iron, broom, sewing machine, camera, computer, hair-dryer, television, fridge, radio and dishwasher.

Findings

At the end of four weeks, each project prepared by the students were evaluated based on assessment scales (rubrics). Total number of the projects is 13. According to the assessment scales proposed by the researchers, 7 of the projects were called as 'highly qualitative', 5 of them as 'qualitative', 1 of them as 'average.' The number of students who did not hand out their projects is 2. The students state that they are happy with the history of material projects; they also feel surprised when they see the first form of the chosen materials and like doing research. Social Studies teacher of the class emphasized that the students learned to co-operate and share through group work and grasped the importance of the visuals in Social Studies lessons. Through the history of material approach, the students gathered information from written, oral, visual, primary and secondary resources. Thereby, they were able to develop new perspectives and reveal works. Accordingly, through the history of material approach, the students are given the responsibility of 'little historians/ social scientists.' Additionally, the students were able to develop perspectives on the concept of change and continuity thanks to the investigation of the development of chosen materials. Since the subjects in the projects cover students' daily life, they might be regarded to be associated with the principle of from near to far.

4

Discussion & Conclusion

Most of the students were able to complete their projects. 1 out of 13 projects are above average. Although all projects include the concept of change, 7 of the projects include the concept of continuity. Thereby showing that grasping the concept of continuity is relatively more difficult than grasping the concept of change. The students were able to make deductions from the first form of the materials; and make comparisons between the present and past. Additionally, they gathered information about the technological features of chosen material in the past, and, thanks to the interviews with adults, they learned about their living conditions and had empathy with them. As a result, they were able to raise awareness about how change and development of chosen materials facilitate our lives. The Project is also regarded to help students admire the materials created by human mind.

The students state that they are happy with the history of material project, they like doing research and they feel surprised when they see the first form of chosen materials. It is revealed that the teacher also has the same opinion. The teacher emphasizes that the group work teaches the students sharing and the students understand the importance of visuals during Social Studies lessons. Through the history of material approach, one of the out-of-school teaching methods, the students learned that the subjects of history are not only composed of sultans, kings, viziers and they had the opportunity to research a subject which is a part of their life. The project helps the students connect the school with their life. Additionally, the approach in which students are happy with the learning process is revealed. Instead of teacher-centered teaching/learning process, the approach helps students learn by doing/living.

GİRİŞ

Klasik öğretim programları, tarih konularını, çok büyük oranda, sultanlardan, vezirlerden, krallardan, padişahlardan, devletlerin birbirleriyle yaptıkları savaşlardan ve imzalanan antlaşmalardan ibaret kılmaktadır. Bu konular öğrenciler için zaman ve mekân olarak görece uzak olan konulardır ve üstelik tarih sadece bu konulardan da ibaret değildir. Bunların dışında sıradan insanların yaşam öykülerini konu alan, gündelik yaşamla ilişkisi olan tarihsel süreç içerisinde aile, sağlık, eğlenme, eğitim, mimari, ulaşım gibi çalışma alanları da yer almaktadır. Bu anlamda geniş insan kitlelerinin tarihsel süreç içerisinde yaptıklarının, yaşadıklarının öyküsü olan bu konular sosyo-ekonomik ve kültürel tarih olarak değerlendirilmelidir. Bir başka deyişle “history from below (aşağıdakilerin tarihi)” olarak da adlandırılabilir ve Annales Okulu’nun vurgu yaptığı bu anlayış sıradan insanları da tarihin temel özneleri haline getirmiştir (Burke, 2007).

Yine tarihçilerin tarihsel bilgiyi oluşturma sürecinden görece farklılaşan tarih inceleme alanları/yöntemleri de akademik dünyada gündeme gelmiştir. Yerel tarih ve sözlü tarih olarak da adlandırılan bu alanları yukarıda ifade edilen sosyo-ekonomik ve kültürel tarih konularının mekânsal olarak daha dar kapsamlı ve sıradan insanın gözünden gündeme getirilmesiyle ön plana çıkmaktadır. Üstelik ‘mikro tarih’ olarak da nitelenebilecek bu alanlar sadece profesyonel tarihçilerin uğraş alanı olmaktan çıkmış okul düzeyinde de öğrencilerin uygulayabileceği bir öğretim yöntemi olarak da okullardaki tarih derslerinin içinde kullanılabilmeye başlamıştır. Bu anlamda sözlü ve yerel tarih çalışmaları, daha başka bazı yaklaşımlarla birlikte “okul dışı öğrenme” kavramının altında bir araştırma/proje faaliyeti olarak konumlandırılmıştır (Şimşek ve Kaymakçı, 2015).

5

2005 yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda bulunan gözlem, mekânı algılama, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama, sosyal katılım ve bilgi teknolojilerini kullanma gibi beceriler (Çengelci, 2013) ile birlikte farklılıklara saygı, hoşgörü, işbirliği, yardımlaşma, toplumsal sorumluluk gibi değerlerin öğrencilere kazandırılabilmesi okul dışı öğrenmeyi gerekli kılmaktadır (Malkoç ve Kaya, 2015). Tarih ve Sosyal Bilgiler derslerinin yaşamla iç içe dersler olması nedeniyle okul dışı öğrenme adına yapılacak tüm etkinlikler öğrencilerde birtakım farkındalıklar geliştirecektir. Bu farkındalıklara örnek olarak Keskin ve Kaplan (2012) tarafından Sosyal Bilgiler öğretiminde okul dışı öğrenme kapsamında gerçekleştirilen araştırmada oyuncak müzelerine düzenlenen gezi ile birlikte öğrencilerin kıyaslama yapma, çıkarım yapma ve akıl yürütme gibi eleştirel düşünme becerileri ile tarihsel empati, değişim ve sürekliliği algılama, yaratıcı düşünme, girişimcilik, kanıta dayalı öğrenme, tarihsel analiz ve yorumlama ile tarihsel kavrama gibi becerileri sergiledikleri belirtilmiştir. Okul dışı öğrenme kapsamında Kabapınar ve İncegöl (2016) tarafından yapılan tarihsel süreç içerisinde oyun ve oyuncakın değişim ve sürekliliğine ilişkin sözlü tarih çalışmasında ise öğrencilerin birçoğu aralarında yaşça en az 40 yıl fark olan büyükleri ile empati kurabilmişler; değişim ve süreklilik boyutunda oyun ve oyuncakın zaman içerisinde nasıl nitelik değiştirdiğini görebilmişler, yaptıkları projeden dolayı keyif almışlar, sosyalleşmişler ve özgüven kazanmışlardır. Bu çalışmaların dışında ülkemizde okul/sınıf dışı öğretim kapsamında birçok çalışma da yapılmıştır (Demircioğlu, 2005; Sarı, 2006; Gökaya ve Yeşilbursa, 2009; İncegöl, 2010; Kaya, 2013; Malkoç ve Kaya, 2015; Öner, 2015). Tarih ve Sosyal Bilgiler derslerinde ele alınabilecek okul dışı öğretim yöntemlerinden biri de “Eşya Tarihi”dir. 2005 yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda okul dışı öğrenme kapsamında yerel tarih, sözlü tarih, aile tarihi, tarihsel ve coğrafi mekânlar ile müze gezilerine yer verildiği, belirli becerilerin öğrencilere kazandırılması için bu yöntem ve etkinliklerin kullanıldığı görülmektedir. Bu araştırmada ise okul dışı öğretim yöntemlerinden biri olarak eşya tarihi yaklaşımı ele alınmıştır.

Günlük yaşamımızda yer alan birçok eşyanın tarihi görece belirsiz ve ilginçtir. Eşyalar/nesneler üretildikleri/geliştirildikleri dönemin birer kültür ürünleridir. Eşyalarda yaşanan dönüşümler o dönemin sosyal, ekonomik ve kültürel bağlamda yaşanan dönüşümleri ile paralellik gösterebilmektedir. Bunun dışında eşyalar bir kültürün diğer kültürlerle olan etkileşimi noktasında da birtakım veriler ortaya çıkarmaktadır. Bu durumla ilgili olarak Eberhard (2017) makalesinde ünlü etnolog Ratzel'in "insan yeni bir şey yaratmaktansa, bir yerde gördüğü bir şeyi taklit etmektedir" fikrinden bahsederek dünyanın iki ayrı yerinde, aynı şeyin/eşyanın (örneğin bir sapanın) görülmesi durumunda, eskiden bu iki yer arasında bir ilişki olduğunu ve bu şeyin/eşyanın (örneğin bir sapan veya bir yayın) A yerinden B yerine veya B yerinden A yerine geldiğini ifade etmektedir. Bu noktada eşya tarihi birer kültür unsuru olarak tarih, antropoloji ve etnoloji alanlarında kullanılmaktadır.

Eşya tarihi geçmiş dönemlerde eğitim alanlarında da kullanılmıştır. 1897 yılında yayınlanmaya başlayan, eğlendirerek öğretmenin ilke olarak benimsendiği "Çocuklara Rehber" dergisinde "İlm-i Eşya" başlığıyla yazılar yayımlandığı görülmektedir. "İlm-i Eşya" başlığıyla yayımlanan yazılarda insanların gündelik hayatlarında sıklıkla kullandıkları gıda maddelerine, giysilere, eşyalara ve yeni keşifler hakkında bilgilere yer verilmiş, eşyanın tarihi ve oluşturulma süreci ele alınmıştır (Balci, 2003). Görüldüğü üzere "Çocuklara Rehber" dergisinin yayın ilkesine bakıldığında eşya tarihi geçmiş dönemlerde de çocukları şaşırtabilecek, onların keyif almalarını sağlayabilecek bir nitelik taşımaktadır.

Eşya tarihi, geleneksel tarihin göz ardı ettiği, tarihin akışı içerisinde sıklıkla kullanılan eşyaları ele alarak, tarihin konusu haline getiren bir araştırma yaklaşımı olup, bir eşyanın tarihteki ilk halinden günümüzdeki son haline kadar değişim ve gelişim süreçlerini anlatır ve bize geçmiş dönemlerdeki yaşam koşulları hakkında ipuçları verir (Kabapınar ve Sağlamgöncü, 2016). Bu noktada eşya tarihi yaklaşımı ile Tarih/Sosyal Bilgiler derslerinde öğrencilerin değişim ve sürekliliği algılama becerilerinin geliştirilmesi sağlanabilir. Eşyaların yapılmış oldukları materyallerinden, şekillerinden, özelliklerinden yola çıkılarak öğrencilerin akıl yürütmeleri ve o dönemin yaşam koşulları hakkında çıkarımda bulunmaları gerçekleşebilir. Bu doğrultuda okul düzeyinde kullanılacak eşya tarihi yaklaşımı, öğrencilerin günlük yaşamlarında sıklıkla kullandıkları bir eşyanın/araç-gerecin geçmişten günümüze gelişimlerini gösterecek şekilde birinci ve ikinci elden kaynaklar kullanılarak araştırılmasını kapsar. Eşya tarihi araştırmalarındaki veri toplama kaynaklarından biri de bu eşyaları zaman içerisinde kullanan kişilerdir. Bu bağlamda eşya tarihi çalışması kendi içinde sözlü tarih çalışmasını da kapsamaktadır. Sosyal Bilgiler/Tarih derslerinde kullanılacak olan eşya tarihi yaklaşımına dayalı öğretim etkinlikleri süreci beş basamaktan oluşmaktadır:

1. *Konuğu Belirleme:* Araştırma yapılacak eşya belirlenir. Seçilecek eşya mutlaka günlük yaşamımızda sıklıkla kullandığımız bir eşya olmalıdır. Böylelikle eşya tarihi projesi ile gündelik yaşam arasında sıkı bir ilişki kurulabilir.
2. *Kaynak Toplama:* Araştırılacak eşya hakkında internet, kütüphane, kitap ve dergilerden yazılı ve görsel veri toplanır.
3. *Eşya Tarihine İlişkin Görüşmeler Yapma:* Bu aşama eşya tarihi çalışmasının sözlü tarih çalışmasını da kapsadığı aşamadır. Elde edilen verilerden yola çıkılarak görüşmede sorulacak sorular hazırlanır. Araştırılan eşyaya ilişkin bu eşya hakkında deneyim ve bilgi sahibi olan kişilerle görüşmeler gerçekleştirilir.
4. *Araştırma Raporu Yazma:* Veriler düzenlenir. Birinci elden (görüşülen kişiler ve bazı yazılı materyaller, gazete haberleri gibi) ve ikinci elden kaynaklarla rapor yazılır.
5. *Araştırma Sunumu Yapma:* Hazırlanan çalışmalar öğrencilere ya da velilere bir sınıf içi sunum, sergi veya bilim şöleni vasıtasıyla aktarılır.

Eşya tarihi yaklaşımı da okul dışı öğrenme yöntemlerinden sözlü ve yerel tarih yaklaşımlarında olduğu gibi “değişim ve sürekliliği algılama” becerisini ön plana çıkarmaktadır. Yine eşya tarihi yaklaşımı bir araştırma süreci olarak sözlü ve yerel tarihin araştırma süreçleriyle büyük bir benzerlik göstermektedir (Demircioğlu, 2005, Kabapınar, 2014, Doğan 2015). Tüm bunlardan yola çıkarak eşya tarihi yaklaşımı ile öğrencilere kazandırılacak becerilerin de benzerlikler göstereceği açıktır. Bu çerçevede bu yaklaşım ile öğrencilere kazandırılacak beceriler şu şekilde ifade edilebilir;

- Birer küçük tarihçi/sosyal bilimci olarak bir tarihçi/sosyal bilimcinin araştırma yaparken kullanmış olduğu basamakları öğrenir ve araştırma yapma becerileri gelişir.
- Eşyaları geçmişten günümüze gelişimlerini gösterecek şekilde sıralayarak kronolojiyi algılama becerisi gelişir.
- Geçmişten günümüze eşyalardaki teknolojik gelişimleri inceleyerek değişim ve sürekliliğe ilişkin bakış açısı geliştirir.
- Gündelik hayatında sıklıkla kullandığı eşyayı araştırarak okulu gündelik hayatının bir parçası olarak görür.
- Araştırdığı eşyaya ilişkin büyükleriyle yaptığı sözlü tarih süreci soru sorma ve iletişim becerilerini geliştirir.
- Öğrencilerin bir eşyanın tarihine ilişkin proje ortaya çıkarmasıyla özgüven duygusu gelişir.
- Eşya tarihi projesi grup çalışması şeklinde yapıldığında öğrencilerin sosyalleşmelerine fırsat tanır. Bireysel çalışmalarda ise eşya tarihi çalışmasının içerisinde sözlü tarih çalışmasının da yer almasından dolayı öğrencilere yine sosyalleşme fırsatı sunmaktadır.
- Yapılandırmacı yaklaşıma göre yaparak ve yaşayarak öğrenme imkânı bulur.
- Eşyaların ilk halleri ve gelişim süreçleri ile ilgili duydukları merak ile gözlem becerileri gelişir.
- Eşyaların/araç ve gereçlerin geçmiş dönemlerdeki teknolojik özelliklerine, kullanımına ilişkin büyükleriyle yapmış olduğu görüşmelerle o dönemlerdeki insanların yaşam koşulları hakkında çıkarımlarda bulunur; tarihsel empati becerisi gelişir.
- İnsanoğlunun ürettiklerine/keşfettiklerine/geliştirdiklerine ilişkin takdir etme duygusu gelişir.
- İlköğretim çağındaki öğrenciler için tarih ve zaman bilincinin kazandırılmasını sağlar.

Tüm bunlardan yola çıkarak araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler derslerinde yeni bir araştırma ve öğrenme yaklaşımı olarak eşya tarihini sınıfta uygulamak, öğrencilerin gerçekleştirdikleri eşya tarihi proje sürecini değerlendirmek ve sürece ilişkin paydaşların görüşlerini ortaya koymaktır. Bu kapsamda araştırma soruları aşağıdaki gibidir;

1. Öğrenciler tarafından hazırlanan eşya tarihi proje ödevlerinin niteliği nasıldır?
2. Eşya tarihi proje sürecine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri nasıldır?

YÖNTEM

Araştırma nitel bir araştırma olup araştırma deseni eylem araştırmasıdır. Araştırmanın çalışma grubunu 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Adana ilinin Seyhan ilçesinde yer alan bir devlet okulunun 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Okul, sosyo-ekonomik açıdan orta ve/veya ortanın altı düzeydedir denilebilir. Çalışmaya 11'i erkek, 10'u kız olmak üzere toplam 21 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın veri toplama araçlarını öğrenciler tarafından hazırlanan eşya tarihi proje ödevleri, öğretmen ve öğrencilerle yapılan görüşme formları oluşturmaktadır. Öğrenciler tarafından teslim edilen ödevler hazırlanan değerlendirme ölçütleri (rubrik)

kullanılarak analiz edilmiştir. Ayrıca sınıfın Sosyal Bilgiler öğretmeni ve çalışmaya katılan 4 öğrenci ile de sürece ilişkin bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Anketteki tüm sorular açık uçludur. Belirli tema ve kategoriler altında kodlanan veriler sayısallaştırılmış ve sonuçlar tablolar halinde sunulmuştur. Veriler, ikinci bir araştırmacı tarafından da analiz edilmiştir. İkinci araştırmacının analizine ilişkin;

$$\text{“Güvenilirlik} = \frac{\text{Uzlaşma Sayısı}}{\text{Uzlaşma} + \text{Uzlaşmama Sayısı}}\text{”}$$

formülü kullanılmıştır. Buna göre ulaşılan kategoriler temel alınarak tutarlılığın hesaplandığı eşya tarihi projelerinin güvenilirlik değeri % 95’dir. Oranların % 70’in üzerinde olması nedeniyle iki araştırmacı arasındaki analiz tutarlılığının yüksek olduğu ifade edilebilir (Miles ve Huberman, 1994, s.64; Akt; Tavşancıl ve Aslan, 2001, s.80-81).

Eşya Tarihi Projesi Uygulama Süreci

Eşya tarihi projesi kapsamında öğrencilerin değişim ve sürekliliğe ilişkin algılarını ortaya çıkarabilmek adına 5. sınıf “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanı içerisinde yer alan “Gerçekleşen Düşler” ünitesinin bazı kazanımları belirlenmiştir. Bu kazanımlar şunlardır:

- Buluşlarla teknolojik gelişmeleri ilişkilendirir.
- Buluşların ve teknolojik ürünlerin toplum hayatımıza etkilerini tartışır.
- Bilim ve teknoloji ile ilgili, düzeyine uygun süreli yayınları tanır ve izler.
- Yaptığı çalışmalarda yararlandığı kaynakları gösterir.

Öğrencilere eşya tarihine ilişkin öğretim sürecine başlamadan önce “Bilim ve teknoloji ile ilgili, düzeyine uygun süreli yayınları tanır ve izler” kazanımına yönelik olarak iki ders saati süresince, kütüphaneden yararlanma, kaynak belirtme ve alıntı yapma eğitimi verilmiştir. Örnek olarak öğrencilere sınıfa getirilen bir ansiklopedi incelettirilmiş, projeksiyon kullanılarak çocuk dergileri ile ilgili bilgiler verilmiştir. Daha sonra araştırmacılar tarafından eşya tarihi ile ilgili öğretim sürecine başlanarak öğrencilere sırasıyla;

- “Ya Olmasaydı?” etkinliğinde çamaşır makinesinin tarihi,
- “Süpürge Tarihi” (belgesel olarak),
- “Geleceğin Telefonu” etkinliğinde telefonun tarihi,
- “Uzaktan Kumandanın Tarihi” (belgesel olarak),
- “Geçmişten Günümüze Bisikletlerin Gelişimi” etkinliğinde bisikletin tarihi hakkında bilgiler sunularak onlarda değişim ve süreklilik algısı oluşturulmaya çalışılmıştır.

“Ya Olmasaydı?” isimli etkinlikte çamaşır makinesinin geçmişten günümüze tarihsel gelişim süreçleri ele alınmıştır. Etkinlik, çamaşır makinesinin olmadığı dönemlerde çamaşır yıkama etkinliklerinin nasıl olduğunu, ilk çamaşır makinesini ve daha sonra teknolojik olarak gelişim aşamalarını gösteren görsel veriler kullanılarak oluşturulmuştur. Bu etkinliğe yönelik hazırlanan çalışma yapraklarında iki adet görsel kullanılmıştır. Görseller eski dönemlerde ve günümüz döneminde çamaşır yıkayan kadınlardan oluşmaktadır. Öğrencilerden empati kurarak kendilerini bu kadınların yerine koymaları ve çamaşır yıkama etkinliği sırasında neler hissettiklerini paylaşmaları istenmiştir. Öğrencilere bu şekilde görseller aracılığıyla eski dönemin ve günümüz döneminin ortamlarını teknolojik gelişim açısından tasvir edebilme ve kıyaslama yapabilme, değişim ve sürekliliğe ilişkin bakış açısı geliştirebilme fırsatı oluşturulmuştur. Aşağıda sınıfta uygulanan eşya tarihi etkinliklerinden “Ya Olmasaydı?” etkinliğine ait çalışma yaprağına yer verilmiştir.

YA OLMASAYDI? ÇALIŞMA YAPRAĞI

1. Kendinizi Hatice Hanım ve Eda Hanımın yerine koyarak onların ağzından çamaşır yıkamaya ilişkin duygu ve düşüncelerini yazınız.

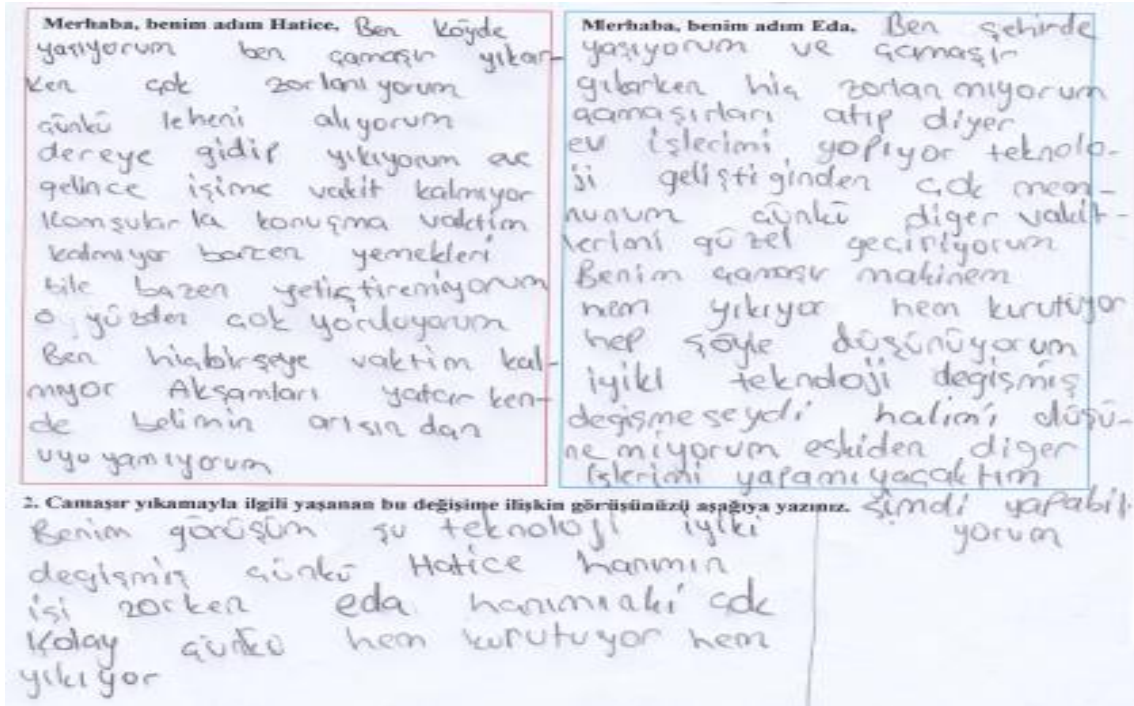

Merhaba, benim adım Hatice,

Merhaba, benim adım Eda,

2. Çamaşır yıkamayla ilgili yaşanan bu değişime ilişkin görüşünüzü aşağıya yazınız.

“Ya Olmasaydı?” etkinliğindeki “Kendinizi Hatice Hanım ve Eda Hanımın yerine koyarak onların ağzından çamaşır yıkamaya ilişkin duygu ve düşüncelerini yazınız” ve “Çamaşır yıkamayla ilgili yaşanan bu değişime ilişkin görüşünüzü aşağıya yazınız” sorularına verilen cevaplar içerisinde Ö3 kodlu öğrencinin vermiş olduğu cevaplar şu şekildedir:

Görüldüğü üzere Ö3, görsellerden yola çıkarak geçmiş ve günümüz dönemlerinin ortamını tasvir edebilmiş, görseldeki kişilerin durumları ile ilgili empati kurabilmiştir. Ö3, geçmiş döneme ilişkin görselden yola çıkarak Hatice Hanımın mekân olarak köyde yaşadığını, geçmiş dönemin ortamını tasvir ederek “leğenin içinde dereden su alarak çamaşır yıkadığını, çok zorlandığını ve belinin ağrısından uyuyamadığını” belirtmiştir. Tüm bunların Hatice Hanımın sosyal hayatını olumsuz etkilediğini, “komşularıyla konuşabilmeye bile vaktinin kalmadığını” ifade etmiştir. Ö3, günümüz dönemine ait görselden yola çıkarak Eda Hanımın mekân olarak şehirde yaşadığını belirtmiştir. Günümüz döneminin ortamını da teknolojinin gelişmesine bağlı olarak “çamaşırını yıkamanın çok kolay olduğunu, çamaşır makinesi sayesinde Eda Hanımın diğer işlere de vakit ayırabildiğini” ifade ederek belirtmiştir. Son olarak ise yaşanan teknolojik gelişime ve değişimin hayatımızı kolaylaştırdığına dair çıkarımda bulunabilmiştir.

Öğretim sürecinde yukarıda belirtilen tüm etkinliklerin işlenmesinden sonra “Yaptığı çalışmalarda yararlandığı kaynakları gösterir” kazanımı temel alınarak öğrencilere eşya tarihine ilişkin proje ödevleri hakkında bilgi verilmiştir. Bu kapsamda öğrencinin eşya tarihi proje çalışması sırasında izleyeceği adımları görebilmesi için araştırmacılar tarafından bir yönerge hazırlanmıştır. Ayrıca öğrencilerin yapacağı çalışmaya kolaylık sağlaması adına örnek bir eşya tarihi projesi hazırlanarak öğrencilere sunulmuştur. Öğrenciler bireysel ya da iki kişilik grup olarak eşya tarihi projelerine başlamışlardır. Dört haftalık süre içinde öğrencilere projelerini tamamlamaları gerektiği belirtilmiştir. Öğrenciler projelerini hazırlamaya başladıktan sonra ise “buluşlarla teknolojik gelişmeleri ilişkilendirir” ve “buluşların ve teknolojik ürünlerin toplum hayatımıza etkilerini tartışır” kazanımlarına ilişkin değişim ve sürekliliğin öğrenciler tarafından algılanabilmesine yönelik görsel okuma temelinde etkinlikler ele alınmıştır.

Eşya tarihi projesi kapsamında öğrenciler seçtikleri bir eşyanın tarihine ilişkin bilgi toplamış, bu bilgileri eşyaya ait görsellerle desteklemiş, yararlandıkları kaynakları projelerinin kaynakça kısmında belirtmişlerdir. Daha sonra öğrenciler 40 yaş üstü 3 kişiyle projelerinde kullandıkları eşyaya ilişkin görüşme yapmışlardır. Görüşme yapılan kişilerin 40 yaş üstü seçilmesinin nedeni, kişilerin zaman içerisinde aynı eşyanın değişim sürecine ilişkin farkındalıklarının görece daha fazla olmasıdır. Son olarak öğrenciler, projeleri ile ilgili tüm bu süreçte neler

öğrendiklerini belirtmişlerdir. Tüm süreç boyunca öğrenciler eşya tarihi projeleri ile ilgili konularda araştırmacılar ile bilgi alışverişinde bulunmuşlardır. Öğrenciler eşya tarihi projelerinde ütü, süpürge, dikiş makinesi, fotoğraf makinesi, bilgisayar, saç kurutma makinesi, televizyon, buzdolabı, radyo ve bulaşık makinesinin tarihini araştırmışlardır.

BULGULAR

Öğrenciler tarafından hazırlanan eşya tarihi proje ödevlerinin niteliği nasıldır?

Öğrenciler, araştırmacılar tarafından kendilerine verilen dört haftalık süre içerisinde eşya tarihi projelerini tamamladıktan sonra her bir proje, eşya tarihi değerlendirme ölçütlerine (rubrik) göre değerlendirilmiştir. Bireysel ya da iki kişilik gruplarla yapılan proje ödevlerinde toplamda 13 ödev teslim edilmiştir. Çok nitelikli, nitelikli, ortalama, geliştirilmeli ve boş/anlamsız kategorilerinden oluşan değerlendirme sonucu Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Eşya Tarihi Proje Ödevlerinin Analiz ve Frekans Dağılımı

Çok Nitelikli	Nitelikli	Ortalama	Geliştirilmeli	Boş / Anlamsız	Teslim edilmedi	Toplam Ödev
7	5	1	-	-	2	13

Eşya tarihi proje ödevlerine ilişkin değerlendirmede incelenen eşyaya ilişkin en az beş adet görsel kullanma, eşyaları kronolojik sıraya göre dizme, görüşme sorularında değişim ve sürekliliğe ilişkin sorulara yer verme ve proje raporunda değişim ve sürekliliğe ilişkin ifadelerle yer verme ölçütleri kullanılmıştır.

11

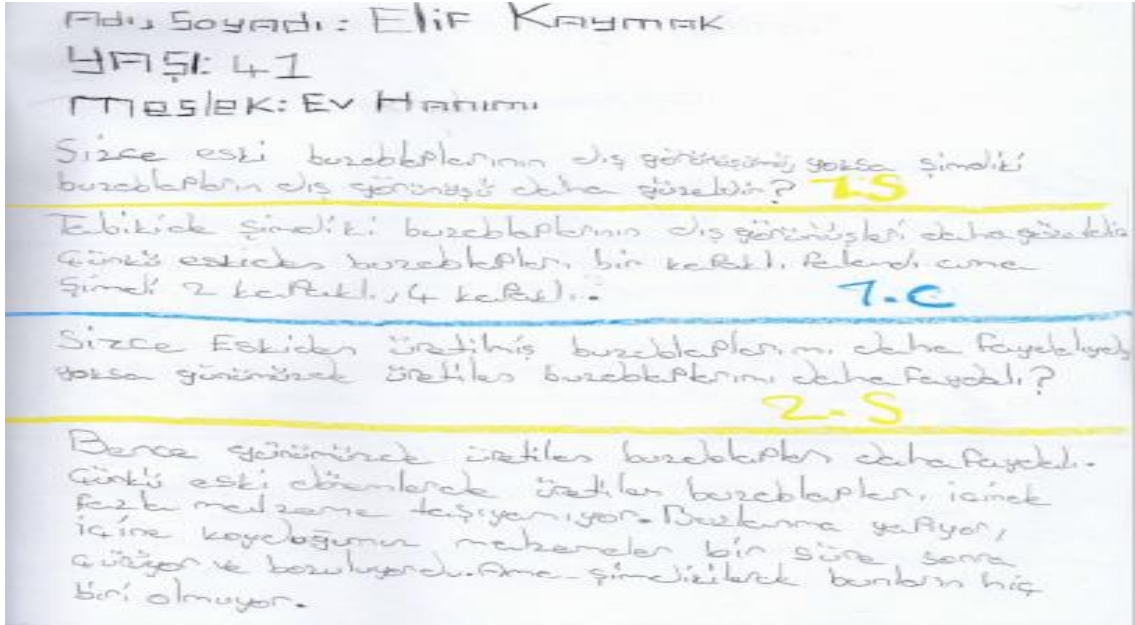
Araştırmacılar tarafından hazırlanan değerlendirme ölçütlerine (rubrik) göre teslim edilen proje ödevlerinin 7’si “çok nitelikli”, 5’i “nitelikli”, 1’i “ortalama” olarak değerlendirilmiştir. Projelerini teslim etmeyen öğrenci sayısı 2’dir. Aşağıda “çok nitelikli” olarak değerlendirilen Ö16’nın hazırlanmış olduğu eşya tarihi projesinden birtakım örneklerle yer verilmiştir. Ö16 eşya tarihi projesi için buzdolabını seçmiş ve projesinin kapağını birtakım görseller ve görsellere ait bilgiler kullanarak şu şekilde tasarlamıştır:

Ö16 eşya tarihi projesi için yapmış olduğu kapakta özgün bir başlık kullanmış, yararlandığı görselleri buzdolabının geçmişten günümüze gelişimlerini gösterecek şekilde sıralamıştır. Proje kapağında Perkins tarafından 1834 yılında üretilen ilk buzdolabından 2010 yılında üretilen modern teknoloji ile geliştirilmiş bir buzdolabına kadar toplamda beş adet görsel kullanılmış ve görsellere ait kısa bilgilere yer verilmiştir. Araştırmacılar tarafından aşağıda Ö16'nın hazırladığı olduğu projenin içerik kısmına yer verilmiştir:

Ö16 eşya tarihi projesinin kapak kısmında kullandığı görsellere ilişkin projesinin içerik kısmında daha ayrıntılı bilgilere yer vermiştir. Örneğin Perkins'in ürettiği ilk buzdolabının eterle çalışan pistonlu bir soğutma makinesi olduğunu ve bu makinenin patentini almış olduğu bilgisi yer almaktadır. Daha sonraki görselde 1844 yılında ticari amaçla üretilen ilk buzdolabına dair bilgiye yer verilmiştir. Ö16 projesinde yararlandığı kaynakları kaynakça kısmında belirtmiştir. Aşağıda, Ö16'nın buzdolabının tarihine ilişkin yapmış olduğu görüşmelerden bir örneğe yer verilmiştir.

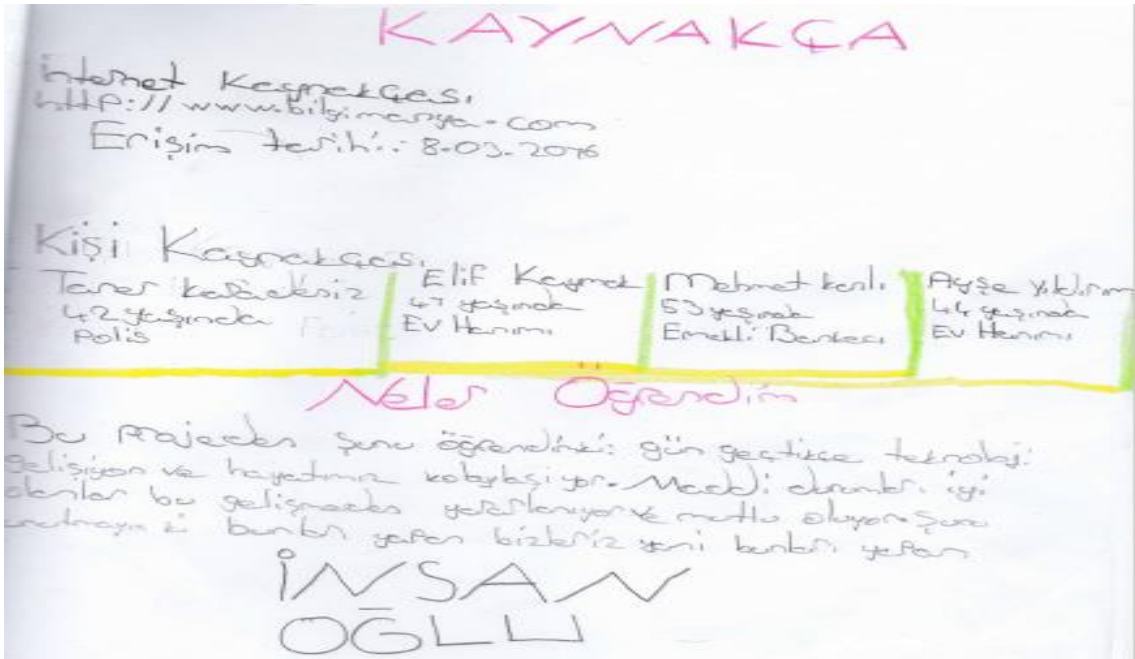

Ö16, görüşme yapmış olduğu kişinin ismine, yaşına ve mesleğine dair birtakım bilgilere yer vermiştir. Ö16'nun sorularında eski ve yeni buzdolapları ile ilgili kıyaslama niteliğinde sorular sorduğu görülmektedir. Bu doğrultuda Ö16'nun görüşme soruları şu şekildedir:

1. "Sizce eski buzdolaplarının dış görünüşü mü, yoksa şimdiki buzdolaplarının dış görünüşü mü daha güzeldir?"
2. "Sizce eskiden üretilen buzdolapları mı daha faydalıdır, yoksa günümüzde üretilen buzdolapları mı daha faydalıdır?"

13

Ö16 görüşme soruları ile eski ve yeni buzdolaplarının dış görünüm olarak hangilerinin daha güzel olduğu ve hangilerinin daha faydalı olduğu sorularını sormuştur. Bu sorularla öğrencinin değişimin niteliğine ilişkin sorular sorabildiği görülmektedir. Araştırmacılar tarafından aşağıda Ö16'nun eşya tarihi projesinin "Neler Öğrendim?" bölümüne yer verilmiştir.

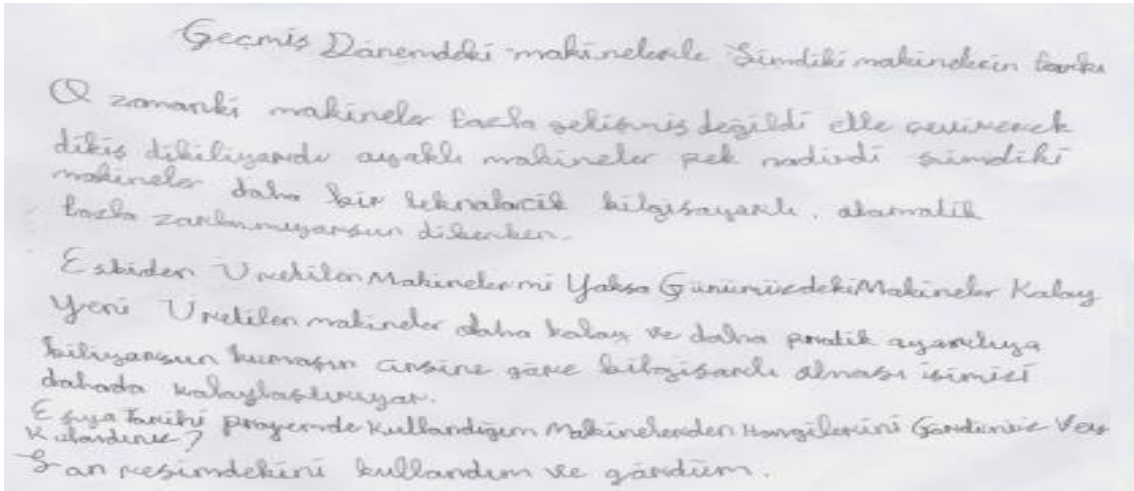

“Neler Öğrendim?” bölümünde Ö16’nın “teknolojinin gelişiminin gün geçtikçe devam ettiğini ve hayatımızı kolaylaştırdığını” belirterek değişim ve sürekliliğe ilişkin ifadeler kullandığı görülmektedir. Ö16’nın hazırlamış olduğu eşya tarihi projesinde yaşanan teknolojik gelişmelere vurgu yaptığı, birtakım görseller kullandığı ve görsellere ait bilgiler verdiği, alıntı yapma kurallarına uyduğu ve kaynakça bölümüne yer verdiği görülmektedir.

Aşağıda “çok nitelikli” olarak değerlendirilen Ö15’in hazırlamış olduğu eşya tarihi projesinden örnekler yer verilmiştir. Ö15, eşya tarihi konusu olarak tarihsel süreçte dikiş makinesini incelemiştir.

Ö15, eşya tarihi projesine ilişkin hazırlamış olduğu kapakta “dikiş makinesinin keşif ve gelişim öyküsü” ile özgün bir başlık kullanarak üç adet dikiş makinesi görseline ve bu görsellere ait dikiş makinelerinin üretilmiş olduğu yıllara dair bilgilere yer vermiştir. Ö15 projesinin içerik kısmında ise beş adet görsel kullanmış ve her görsele ilişkin bilgilere yer vermiştir. Projede dikiş makinelerinin 1790 yılında üretilen ilk halinden günümüzde hala kullanılmakta olan haline kadar gelişim süreçleri ele alınmıştır. Araştırmacı tarafından aşağıda Ö15’in eşya tarihi projesine ilişkin yapmış olduğu görüşmeden bir örneğe yer verilmiştir.

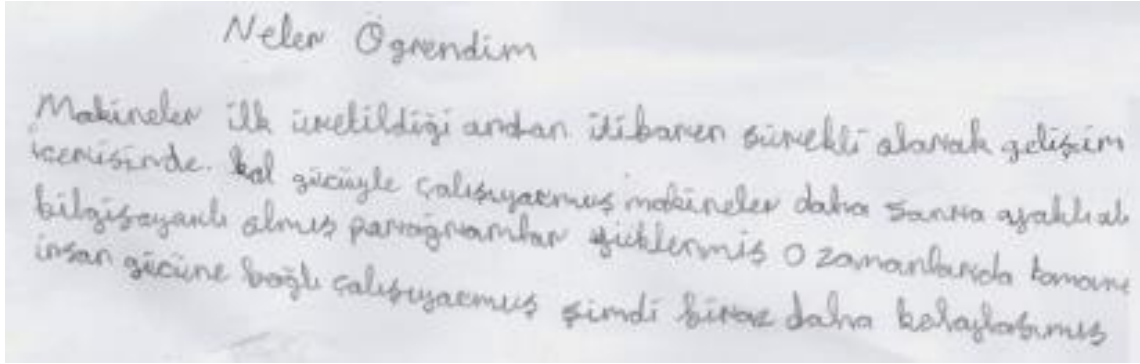

Ö15 büyüklerinden biriyle yaptığı mülakatta şu sorulara yer vermiştir:

1. “Geçmiş dönemdeki makinelerle şimdiki makinelerin farkı nedir?”
2. “Eskiden üretilen makineleri mi yoksa günümüzde üretilen makineleri mi kullanmak daha kolay?”
3. “Eşya tarihi projemde kullandığım makinelerden hangilerini gördünüz veya kullandınız?”

Ö15, mülakat yapmış olduğu kişiye geçmiş dönemdeki dikiş makineleri ile günümüzdeki dikiş makinelerinin farkının neler olduğunu; hangilerinin kullanımının daha kolay olduğunu; projesinde kullanmış olduğu görsellerden hangilerini gördüğünü veya kullandığını sormuştur. Ö15 bu sorularıyla geçmiş dönemdeki ve günümüz dönemindeki dikiş makinelerini teknolojik özellikleri ve kullanım kolaylığı bakımından kıyaslamıştır.

Aşağıda Ö15’in projesinin “Neler Öğrendim?” kısmına yer verilmiştir.

Ö15 hazırlamış olduğu projesinde makinelerin ilk üretildiği andan itibaren sürekli olarak gelişim içerisinde olduğu çıkarımına ulaştığını belirterek değişim ve sürekliliğe ilişkin ifadeler yer vermiştir. Ö15 ayrıca eskiden kol gücüyle çalışan dikiş makinelerinin günümüzde bilgisayarlı olup programlar yüklenebildiğini ifade ederek yaşanan teknolojik gelişimin insan yaşamına kolaylık sağladığını belirtmiştir.

Aşağıda “çok nitelikli” olarak değerlendirilen Ö9’un hazırlamış olduğu eşya tarihi projesinden birtakım örneklere yer verilmiştir. Ödev konusu olarak radyo seçilmiştir.

RADYONUN KEŞFİ VE GELİŞİM ÖYKÜSÜ

1915 tarihinde bilim adamı Guglielmo Marconi tarafından bulunmuş.

1897 tarihinde

1897 tarihinde

1897 tarihinde

1997 tarihinde

2002 tarihinde

Radyo keşfince tek sesli sesli yayın aracına verilen isim. Elektromanyetik dalgaların yayılmasıyla ilgiliydi. Radyo dalgaları radyo ses modülü sayesinde önce elektronik ortamda sonra da ses yayın elektronik ortamda yayılır. (www.tekbobitir.com)

Şimdi günümüzde kullanılan dijital radyo bile sesi gösterdiği diğerleri gibi büyük değil. Farklıya geçtik bile sanırım. (www.tekbobitir.com)

İşte Teknolojinin gelişmiş hali şimdi sesli değil. İnternette müzik dinleyebilirsiniz. Müzik indirilebilir. Şimdiki radyonun binlerce operatörü var. Eski zaman kablosuz abn. Radyonun şimdi ise bir ses kablosu var. (www.tekbobitir.com)

Eski zamanlarda radyoların sesini ve dinlemeyi sağlamak için kaset kayıtları kullanılmıyordu. Şimdi ise teknoloji okullarda dinleme için radyoların sesini kasetlere kaydediyoruz. (www.tekbobitir.com)

Ö9 eşya tarihi projesinde, “Radyonun keşfi ve gelişim öyküsü” başlığını kullanmıştır. Hazırlanan bu projede ilk olarak radyonun tanımına, daha sonra ise kim tarafından ve hangi yılda icat edildiğine dair bilgilere yer verildiği görülmektedir. Radyoların geçmişten günümüze gelişimlerini toplamda beş adet görselle ele alan Ö9 verilen her bilgiye dair görseller kullanmıştır. Buradan hareketle Ö9’un kullanmış olduğu başlık projesinin içeriği ile uyum içerisinde. Aşağıda Ö9’un projesinde yer alan mülakattan bir örneğe yer verilmiştir.

ADI SOYADI = NECATİ TÜŞÜN
Yaşı = 59
MESLEĞİ = EMELİ MEMUR

RADYOLARLA İLGİLİ BİR HATIRANIZI ANLATIR Mısınız?

Ben küçükken eski bir radyomuz vardı. Baba bu radyo kimin? Babamın radyosu abime babam nereden hatıra babam onem biye bu radyoyu elletmişlerdi. Babam o radyoda müzik dinledi haberi dinledi şuan eski radyomuz ağbimin evinde hab saklıyor.

Sizce geçmiş dönemlerde üretilmiş olan radyolar ile günümüzde üretilen radyolar arasında ne gibi farklılıklar vardır?

günümüzdeki radyolarda kaset çalar yok kablosuz herşey anteni var. eski radyoların kablosuz çok kablosuz yok anteni yok günümüzde mp3 çalarlarla var.

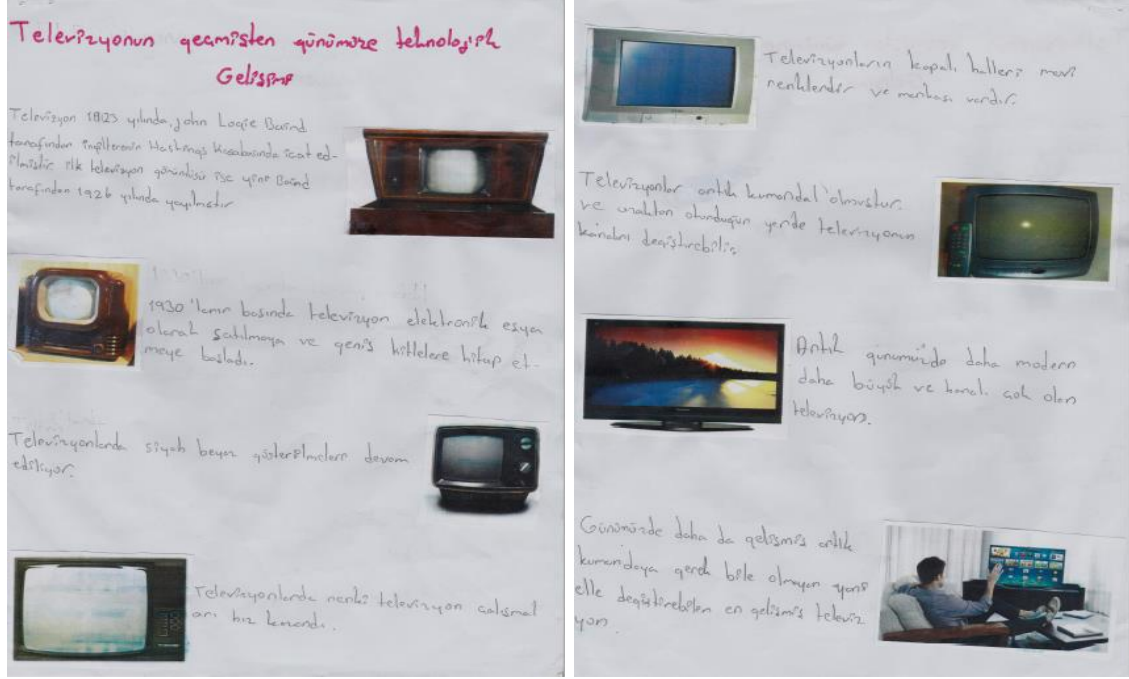
Ö9 büyüklerinden biriyle yaptığı mülakatta şu sorulara yer vermiştir;

1. “Radyolarla ilgili bir hatiranızı anlatır mısınız?”
2. “Sizce geçmiş dönemlerde üretilmiş olan radyolar ile günümüzde üretilen radyolar arasında ne gibi farklılıklar vardır?”

Ö9 radyonun tarihini ele aldığı projesinde büyükleriyle yapmış olduğu mülakatta geçmiş dönemlerde üretilmiş olan radyolar ile günümüzde üretilen radyolar arasındaki farklılıkları sorması onun bu projede değişim ve süreklilik algısını kazandığını göstermektedir.

Araştırmacı tarafından aşağıda “nitelikli” olarak değerlendirilen Ö10 ve Ö21’in televizyonun tarihini ele aldıkları projelerine ait birtakım örnekler yer verilmiştir.

17

Ö10 ve Ö21 hazırlamış oldukları projelerinde “televizyonun geçmişten günümüze teknolojik gelişimi” başlığını kullanmışlar ve bu kapsamda sekiz adet görsel veri ile televizyonun gelişimine dair birtakım bilgilere yer vermişlerdir. Proje incelendiğinde televizyonun kim tarafından, ne zaman ve nerede icat edildiğine; ne zaman elektronik eşya olarak satışının yaygın bir şekilde gerçekleştiğine; bir zamanlar siyah beyaz görüntüye sahip iken teknolojinin gelişmesiyle renkli televizyonların üretildiğine; kumandalı televizyonların üretiminden günümüz televizyonlarında kumandaya bile gerek olmadığına, el ile kanal değiştirilebilen özelliklere sahip televizyonların üretildiğine dair bilgilere yer verildiği görülmektedir. Ö10 ve Ö21’in televizyonun geçmişten günümüze gelişimlerine dair vermiş olduğu bilgilerde zaman olarak sadece televizyonun icat edildiği ve elektronik eşya olarak satılmaya başlandığı tarihlere dair net bilgiler verildiği görülmektedir. Bunun dışındaki teknolojik gelişmelere ait bir tarih verilmemiştir. Eşya tarihi projesi ile televizyonlarda yaşanan teknolojik ilerlemeleri gözlemlemeleri Ö10 ve Ö21’in değişim ve sürekliliği algılamalarına dair fırsat oluşturmuştur.

Ortalama olarak değerlendirilen projede eşya tarihi kapsamında belirli çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bu bağlamda ele alınan eşyanın tarihine ilişkin görseller kullanılmış, bu görseller geçmişten günümüze doğru sıralanarak her bir görsele ait bilgilere yer verilmiştir. Ancak projede kaynakça kısmına yer verilmediği ve “Neler Öğrendim?” kısmında ise çok nitelikli ve nitelikli projelere göre değişime ilişkin çıkarımların görece daha az olduğu görülmektedir. Projede sürekliliğe dair ise bir çıkarım yer almamaktadır.

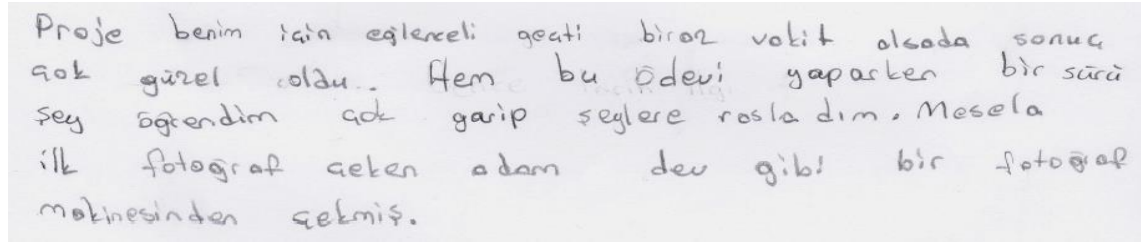
Eşya tarihi yaklaşımı ile öğrenciler yazılı, sözlü ve görsel, birinci ve ikinci elden kaynaklardan bilgi toplamış; elde edilen verilerle bilgi ve bakış açıları geliştirmiş ve ortaya bir ürün çıkarabilmişlerdir. Bu doğrultuda eşya tarihi yaklaşımı ile öğrencilere “birer küçük tarihçi/sosyal bilimci” sorumluluğu verilmiştir. Ayrıca öğrenciler yapmış oldukları projelerde

eşyaların geçmişten günümüze gelişimlerini dikkate alarak değişim ve sürekliliğe ilişkin bakış açıları geliştirmişlerdir. Eşya tarihi projesi ele alınan konuların öğrencilerin günlük yaşamlarının içinden konular olması nedeniyle Sosyal Bilgiler derslerinde öğrenciler için yakından uzağa ilkesi ile ilişkilendirilebilir.

Eşya tarihi proje sürecine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri nasıldır?

Eşya tarihi proje sürecine ilişkin 4 öğrenci açık uçlu sorulardan oluşan bir anketi doldürmüşlerdir. Aşağıda “Eşya tarihi projesi ile ilgili duygu ve düşünceleriniz nedir? Açıklayınız.” sorusuna öğrencilerin vermiş oldukları cevaplardan örneklere yer verilmiştir.

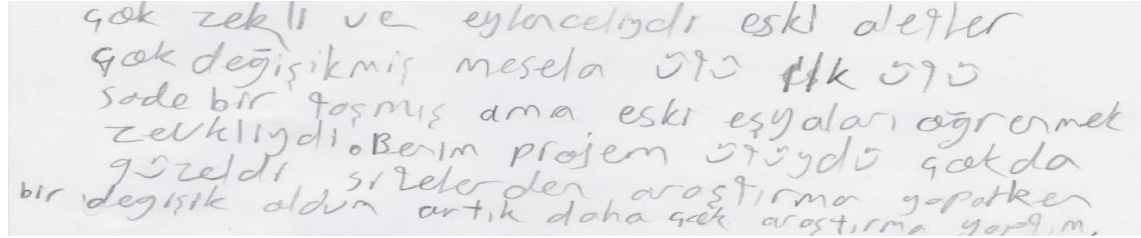
Ö17 kodlu öğrencinin eşya tarihi projesine ilişkin duygu ve düşünceleri şu şekildedir:

Proje benim için eğlenceli geçti biraz vakit alsada sonuç çok güzel oldu. Hem bu ödevi yaparken bir sürü şey öğrendim çok garip şeylere rastladım. Mesela ilk fotoğraf çeken adam dev gibi bir fotoğraf makinesinden çekmiş.

Ö17 fotoğraf makinesinin tarihini ele aldığı proje sürecinde çok eğlendiğini, projesinin vakit alsa da çok güzel olduğunu, bu süreçte “bir sürü şey öğrendiğini” belirtmiştir. Ö17 ayrıca projesinde garip şeylere rastlandığını da belirtmiş, ilk fotoğraf çeken adamın fotoğraf makinesinin dev gibi olduğu örneğini vermiştir. Ö17 ilk fotoğraf makinesiyle ilgili “dev gibi” ifadesini kullanarak günümüzdeki fotoğraf makineleri ile kıyaslama yapmış ve yaşanan değişime ilişkin bakış açısı geliştirmiştir.

Ö8 kodlu öğrencinin eşya tarihi projesine ilişkin duygu ve düşünceleri şu şekildedir:

çok zevkli ve eğlenceliydi eski aletler çok değişikmiş mesela 590 ilk 590 sade bir taşmış ama eski eşyaları öğrenmek zevkliydi. Benim projem 590ydü çok da güzeldi sizelerden araştırma yaptıkten bir değişik aldım artık daha çok araştırma yaptım.

Ö8 ütünün tarihini ele aldığı proje sürecinde ilk ütünün taştan yapılmasından yola çıkarak eski aletlerin çok değişik olduğunu belirtmiş, böyle bilgileri öğrenmenin zevkli olduğunu ifade etmiştir. Ö8'in projesine ilişkin araştırma yaparken değişik duygular hissettiğini ve böylece daha çok araştırma yaptığını belirtmesi eşya tarihi projesinin öğrencilerde araştırma yapmayı sevdirici nitelikte olduğunu göstermektedir.

Eşya tarihi projesine ilişkin sınıfın Sosyal Bilgiler öğretmeni ile yapılan görüşmede “Sizce eşya tarihi projesi öğrencilerde ne gibi beceri ve bakış açıları geliştirebilir? Açıklayınız.” sorusuna vermiş olduğu cevap şu şekildedir;

Öğrenciler bireysel çalışmanın ötesinde grup çalışması yaptılar. Bu sayede birlikte nasıl çalışma yapacaklarını ve paylaşmayı öğrendiler. Bilgi toplayıp bunu görsellerle nasıl birleştirebileceklerini öğrendiler. Dipsız çalışmanın ne olduğunu, bunu nasıl belirtmelerini öğrendiler. Kaynaklarda internet bilgilerinin nasıl yazmaları gerektiğini anladılar. Sosyal Bilgiler dersinin sadece konuya dayalı bir ders olmadığını ayrıca görsellerin de önemli olduğunu anladılar.

Sınıfın Sosyal Bilgiler öğretmeni eşya tarihi projesine ilişkin öğrencilerin grup çalışması yaparak birlikte çalışma yapmayı ve paylaşmayı; ulaştıkları bilgilere dair kaynak belirtmeyi öğrendiklerini ve Sosyal Bilgiler dersinde görsellere yer verilmesinin önemini kavradıklarını belirtmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğrenciler tarafından hazırlanan eşya tarihi proje ödevlerinin niteliği nasıldır?

Öğrencilerin büyük bir bölümü eşya tarihi projelerini tamamlayabilmiştir ve teslim edilen 13 ödevin 1'i dışında tamamı ortalamanın üzerindedir. Tüm ödevlerde eşya tarihine ilişkin değişime yer verilirken; 7 ödevde sürekliliğe ilişkin ifadeler yer almaktadır. Bu da sürekliliği kavramanın değişimi kavramaktan görece daha zor olduğunu göstermektedir. Öğrenciler eşya tarihi projesinde eşyaların ilk hallerinden yola çıkarak geçmiş dönemdeki yaşamlara dair çıkarımda bulunmuşlar; eşyaların son hallerini inceleyerek geçmiş dönemle günümüz dönemi arasında kıyaslama yapabilmişlerdir. Öğrenciler eşyaların/araç ve gereçlerin geçmiş dönemlerdeki teknolojik özellikleri hakkında fikir sahibi olmuşlar, bu eşyaları kullanan büyükleriyle yaptıkları mülakatlarda büyüklerinin yaşadıkları zorlukları öğrenmişler ve empati kurabilmişlerdir. Bu doğrultuda eşya tarihi projesi ile öğrenciler eşyalarda/araç ve gereçlerde yaşanan değişim ve gelişimin hayatımızı kolaylaştırdığı bilincine vararak, onlarda insan zihninin ürettiklerini takdir etme duygusunun geliştirilmesine imkân sağlamış olduğu görülmektedir.

Eşya tarihi proje sürecine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri nasıldır?

Öğrenciler yapılan görüşmelerde eşya tarihi projesinden keyif aldıklarını, bu sayede araştırma yapmayı sevdiklerini ve bu süreçte ilk eşyaların kendilerine oldukça tuhaf geldiğini ifade etmişlerdir. Dersin öğretmeni de benzer şekilde öğrencilerin bu projeden keyif aldıklarını, araştırma yapmayı sevdiklerini, grup çalışması yapan öğrencilerin paylaşmayı öğrendiklerini, proje sayesinde görsellerin önemini görece daha çok kavradıklarını ifade etmiştir. Okul dışı öğretim yöntemleri içerisinde yer alan "eşya tarihi yaklaşımı" ile öğrenciler tarih konularının sadece savaşımlardan, antlaşmalardan, padişahlar, krallar, vezirler gibi önemli şahsiyetlerin hayat hikâyelerinden ibaret olmadığını öğrenmişler; kendi yaşam alanları içerisinde bir konu ile tarih araştırması yapabilmişlerdir.

Sosyal Bilgiler derslerinde eşya tarihi projesi ile eğitim okul duvarlarının dışına çıkmış, böylece öğrencilerin gündelik yaşamla okul arasında bir bağ kurulmasına ortam yaratılmıştır. Ayrıca Tarih ve Sosyal Bilgiler dersleri için sürekli eleştirisi yapılan ders kitapları ve öğretmen merkezli bir öğretme/öğrenme süreci yerine öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrendikleri ve bu öğrenme sürecinden keyif aldıkları yeni bir yaklaşım ortaya konulmuştur.

2005 yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda kanıtların kullanımının önemine vurgu yapılmıştır. Eşya tarihi projesi ile öğrencilerin araştırdıkları eşyaya dair kanıtlar toplayarak elde ettikleri somut verileri analiz etmeleriyle tarih ve zaman bilinci kazanmalarına ortam yaratılmıştır. 2005 yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda okul dışı öğretim yöntemleri içerisinde aile tarihi, yerel tarih ve sözlü tarih yaklaşımlarının yer aldığı görülmektedir. Bu araştırma eşya tarihi yaklaşımı ile Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda olmayan yeni bir okul dışı öğretim yaklaşımını ortaya koymuştur. Bu bağlamda yapılan araştırma sonuçları itibariyle gelecekte eşya tarihi yaklaşımının öğretim programlarına dâhil edilmesini sağlayabilir.

Ulaşılabilen kaynakların sınırlılığı çerçevesinde okul dışı öğrenme ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde literatürde eşya tarihi yaklaşımına ilişkin bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda yapılan araştırma okul dışı öğrenme literatürüne katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Balcı, A. (2003). Bir okuma materyali olarak çocuk dergileri ve "çocuklara rehber" Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi, 13, Ss.319-349.
- Burke, P. (2007). The French Historical Revolution: Annales School 1929–1989, Polity Press, Oxford.
- Coşkun Keskin, S. & Kaplan, E. (2012). Sosyal bilgiler ve tarih eğitiminde okul dışı öğrenme ortamı olarak oyuncak müzeleri. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 11(41), ss.95-115.
- Çengelci, T. (2013). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf dışı öğrenmeye ilişkin görüşleri. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 13(3), ss.1823-1841.
- Demircioğlu, İ. H. (2005). Sözlü tarihin bir öğretim yaklaşımı olarak tarih derslerinde kullanımı. II. Sosyal Bilimler Eğitim Kongresi Bildiri Tam Metin Kitabı. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi (26-28 Mayıs 2005-Van), ss.310-315.
- Doğan, Y. (2015). Okul dışı sosyal bilgiler öğretiminde sözlü tarih. Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi içinde. Ankara: Pegem Akademi.
- Eberhard, W. (2017). Bugünkü Avrupa'da Etnoloji'nin esas cereyanları. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi. 6(1-2).
- Gökkaya, A., K. & Yeşilbursa, C., C. (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde tarihi yerlerin kullanımının akademik başarıya etkisi. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 7(2), ss.483-506.
- İncegöl, S. (2010). Sosyal bilgiler dersinde örnek bir sözlü tarih uygulaması. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kabapınar, Y. & İncegöl, S. (2016). Değişim ve süreklilik bağlamında oyun ve oyuncağa bakmak: bir sözlü tarih çalışması. Turkish History Education Journal, 5(1), ss.74-96.
- Kabapınar, Y. & Sağlamgöncü, A. (2016). Sosyal bilgiler derslerinde bir mikro öğretim yöntemi olarak eşya tarihi: örnek bir uygulama. V. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu. Pamukkale Üniversitesi. (28-30 Nisan 2016-Denizli).
- Kabapınar, Y. (2014). Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ankara: Pegem Akademi.

- Kaya, M. (2013). Sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir bir öğretim yöntemi olarak sözlü tarih: amaç, içerik, uygulama. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Malkoç, S. & Kaya, E. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sınıf Dışı Okul Ortamlarının Kullanımı. İlköğretim Online, 14(3), ss.1079-1095.
- Öner, G. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 'okul dışı tarih öğretimi'ne ilişkin görüşlerinin incelenmesi. Türk Tarih Eğitimi Dergisi. 4(1), ss.89-121.
- Sarı, İ. (2006). Akademik tarih ve tarih öğretiminde sözlü tarihin yeri ve önemi. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(3), ss.109-125.
- Şimşek, A. & Kaymakçı, S. (2015). Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ankara: Pegem Akademi
- Tavşancıl, E. & Aslan, A., E. (2001). Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri. İstanbul: Epsilon Yayıncılık